

på vestsiden av fjorden, kunne ha kommet fra andre båter. Massetraffikken på Drammen havn hadde vært stor hele høsten, og på fulle kaier lå ofte to - tre skip samtidig og lastet tremasse. En og annen balle fra disse skipene kunne lett ha gått over bord på vei ut fjorden. Spesielt mye ble funnet ved skjæret «Den grå mærra» mellom Syvertsvollen og Glassverket. Mer opplysende er imidlertid at mye av det vrakgods som ble funnet ble karakterisert som «splintret», sikkert som følge av en eksplosjon, ble det hevdet.

STRIEDUK. En melding som fortjener litt større oppmerksomhet, bragte Morgenbladet den 19. desember under tittelen «Fram funnet». Meldingen refererte til et søk som Moss Dykkerkompagnis dykkerskip D/S Trygve hadde gjort i området ved Syvertsvollen, da slepelinen hadde satt seg fast på 38 favners dyp.

Omstendighetene kunne tyde på at Fram var funnet, ikke minst fordi farvannet var slik at båten hadde måttet legge roret hardt over der - kanskje med kapseising som følge. Det som omsider kunne hentes opp var imidlertid bare en strieduk - stor som en skurefille og brukt som emballasje for en tremasseballe. Meldingen om at Fram var blitt funnet kunne således av misunnelige lokalaviser beskrives som «misvisende».

DYBDE. Større oppmerksomhet krever kanskje dybdeforholdene i fjorden. Den leting som ble foretatt skjedde delvis langs bunnen ved hjelp av en wire spent fast til en båt på hver side av leden. Man burde kunne tro at den ville være effektiv, men det kan være tvilsomt. Dybdene i det aktuelle området varierer fra grunne partier til steder der «bergveggene styrter ned til over 100 fots dyp». Søke-wiren kan således være blitt dratt over det sted Fram lå, uten å ha vært nede på bunnen og i kontakt med skipet.

Alt i alt er man dermed kanskje like langt - omtrent. Skulle noe stå igjen var det vel å ønske skipet som forsvant fra Drammensfjorden hell og lykke på de hav det måtte seile.

LUDVIG THRONSDEN
redaksjonen@dt.no

SKIPSFØREREN. Nils Peder Berg, skipsfører på D/S Fram da skipet gikk ned.
FOTO: PRIVAT

Fakta om Fram

Natt til 6. desember 1905 gikk D/S Fram av Drammen ned i indre Drammensfjord med 11 personer ombord. Man kjenner ikke årsaken til forliset, og vet heller ikke nøyaktig hvor det skjedde. Fram ligger fortsatt et eller annet sted på bunnen av fjorden med levningene av de 11. Den første artikkelen om forliset sto i Drammens Tidende den 11. desember.

Kantring og eksplosjon

Teknisk sjef ved Drammen Skipsreparasjon A/S, Roar Sørli, har på anmodning elskverdiggst avgitt en betenkning om årsaken til D/S Frams forlis i Drammensfjorden. Umiddelbart etter forliset ble det antatt at årsaken enten var krenkning eller en eksplosjon. Sørli tar i sin betenkning utelukkende for seg krenkningsteorien, og konkluderer med at det «kan synes sannsynlig at bare kursendringen utenfor Tangenrenna forårsaket at fartøyet kantret og sank».

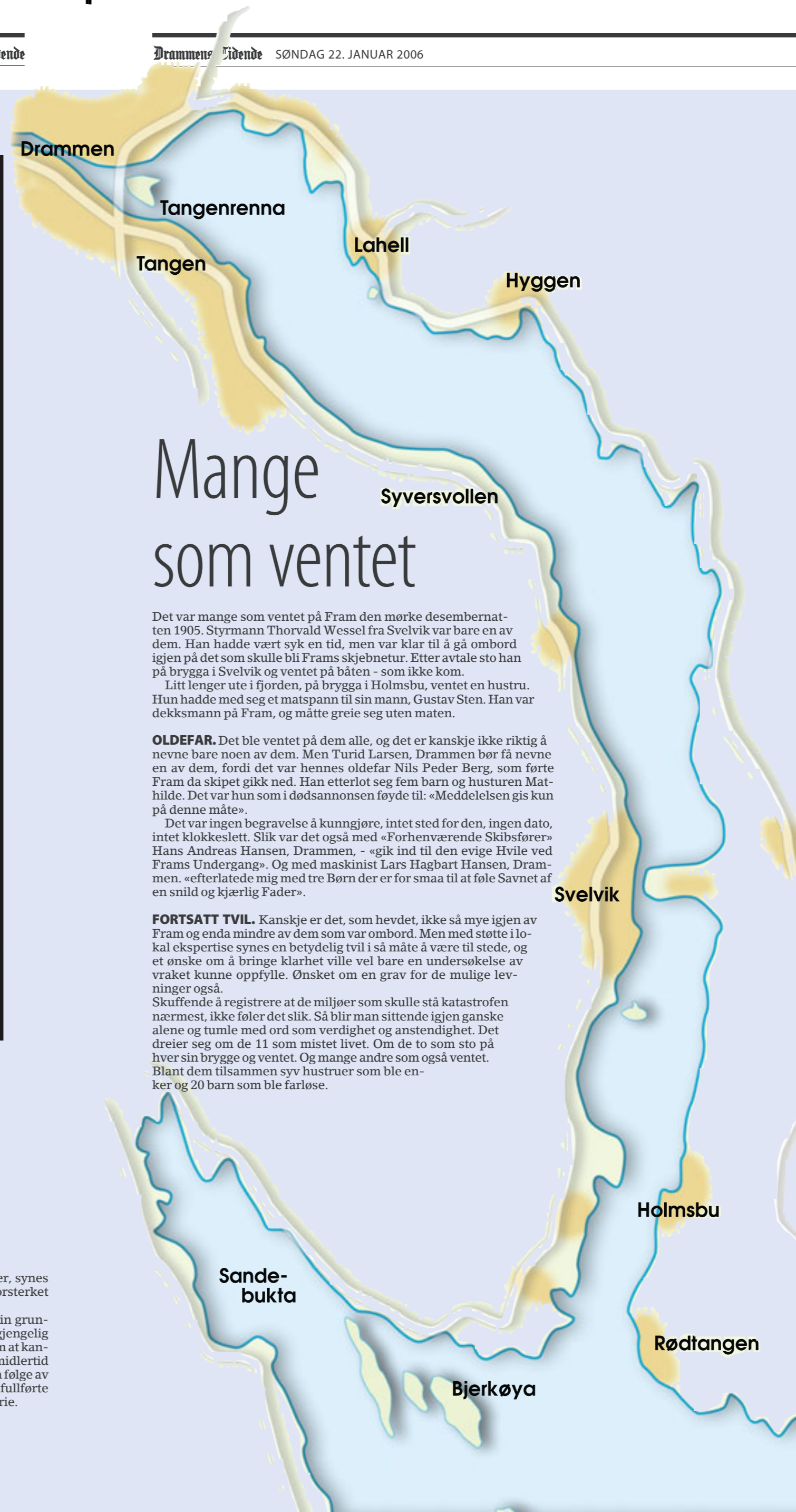
KANTRING. Sørli gjør det klart at betenkningen, i mangel på god teknisk dokumentasjon, er basert på

mange antakelser, og at det ikke er mulig å gi noe fullgodt svar på årsaken til forliset uten at en slik dokumentasjon foreligger.

På grunnlag av de opplysninger man har, hevder han imidlertid at Fram var «sterkt overløst» ved avgangen fra Drammen, men at fartøyet likevel hadde «positiv stabilitet så lenge dekkslasten var over vann og ikke skulle kunne kullseile uten ytre påvirkninger». Etter at direktøren skrev sin betenkning er nye opplysninger om værforholdene ved skipets avgang fra Drammen kommet fram, og er blitt beskrevet som så dårlige at skipsføreren kviet seg for å gå ut. De

«ytre påvirkninger», som sterk vind og bølger, synes således i sterk grad å ha vært til stede og ha forsterket risikoen for krenkning ved en kursendring.

Direktør Roar Sørli's betenkning er ved sin grundighet og sterkt faglige innhold, vanskelig tilgjengelig for de fleste, men etterlater neppe noen tvil om at kantring var årsaken til katastrofen. Han skal imidlertid ikke belastes for den oppfatning at det som en følge av kantringen skjedde en kjeleeksplosjon som fullførte det største drama i Drammensfjordens historie.

Mange som ventet

Det var mange som ventet på Fram den mørke desembernatten 1905. Styrmann Thorvald Wessel fra Svelvik var bare en av dem. Han hadde vært syk en tid, men var klar til å gå ombord igjen på det som skulle bli Frams skjebnetur. Etter avtale sto han på brygga i Svelvik og ventet på båten - som ikke kom.

Litt lenger ute i fjorden, på brygga i Holmsbu, ventet en hustru. Hun hadde med seg et matspann til sin mann, Gustav Sten. Han var dekksmann på Fram, og måtte greie seg uten maten.

OLDEFAR. Det ble ventet på dem alle, og det er kanskje ikke riktig å nevne bare noen av dem. Men Turid Larsen, Drammen bør få nevne en av dem, fordi det var hennes oldefar Nils Peder Berg, som førte Fram da skipet gikk ned. Han etterlot seg fem barn og hustruen Mathilde. Det var hun som i dødsannonnen føyde til: «Meddelelsen gis kun på denne måte».

Det var ingen begravelse å kunngjøre, intet sted for den, ingen dato, intet klokkeslett. Slik var det også med «Forhenværende Skipsfører» Hans Andreas Hansen, Drammen, - «gikk ind til den evige Hvile ved Frams Undergang». Og med maskinist Lars Hagbart Hansen, Drammen. «etterlot seg mig med tre Børn der er for smaa til at føle Savnet af en snild og kjærlig Fader».

FORTSATT TVIL. Kanskje er det, som hevdet, ikke så mye igjen av Fram og enda mindre av dem som var ombord. Men med støtte i lokal ekspertise synes en betydelig tvil i så måte å være til stede, og et ønske om å bringe klarhet ville vel bare en undersøkelse av vraket kunne oppfylle. Ønsket om en grav for de mulige levninger også.

Skuffende å registrere at de miljøer som skulle stå katastrofen nærmest, ikke føler det slik. Så blir man sittende igjen ganske alene og tumle med ord som verdighet og anstendighet. Det dreier seg om de 11 som mistet livet. Om de to som sto på hver sin brygge og ventet. Og mange andre som også ventet.

Blant dem tilsammen syv hustruer som ble enker og 20 barn som ble farløse.

Vareopptelling

Søndag den 22. januar hilser oss hjertelig velkommen. Vi har påbegynt vandringen inn i et nytt år. 2005 har sagt pent farvel med julegrøt og dorullnisser og fortellingen om Jesusbarnet i krybben i de tusen klasserom rundt om i vårt langstrakte land.

Jeg foretar her ved en privat, liten vareopptelling fra de siste ukene i foregående år. En sliten kunnskapsminister har måttet presisere hva han har ment og ikke ment - «Ta minister'n, la han vandre, fra den ene til den andre. Er noe skjult? Det sier seg, korsfest, korsfest - det går i en feil!» Så godt med litt støv sånn opp under jull! Er barnehagene eller foreldrene de beste oppdragerne? Ja takk, begge deler, mener det store flertall av den norske befolkningen, vår kunnskapsminister inkludert - men det blir det da ikke feite overskrifter av! Så kunnskapen om hva kunnskapsministeren mener vris og vrenses og løssalgsavisene får feiende flotte overskrifter og NRK og TV2 kan invitere en mengde forståelsepære til debatt. Helle Tjåberg skriver i DT 30-11: «Hele SVs skolepolitikk bærer preg av at kunnskap er noe man bør være redd for, i hvert fall hvis noen har mer kunnskap enn andre. For det må jo være bedre å senke ambisjonsnivået slik at vi alle, selv om vi har ulike forutsetninger, stadig lærer mindre? Eller hva? Kan noen fornuftige sjeler i SV - og jeg vet at de fins - fortelle meg hvorfor det å være defensiv i forhold til folks tørst etter, og talent for, å tilegne seg kunnskap er den rette veien å gå de neste fire årene? Jeg vil så gjerne forsøke å forstå...» Kjære Helle Tjåberg! Med all respekt - det du her uttaler er jo det rene vås!! Meg bekjent er det ingen i dette land som går inn for at våre elever skal lære stadig mindre! Alle læreplaner slår kategorisk fast barns ulikhet - og derved det enkelte barns rett til tilpasset opplæring. Når du hylar så høyt om nivåsenkning fordi det andre fremmedspråket på ungdomstrinnet skal gjøres valgfritt, følger jeg deg overhodet ikke. Dette er nettopp eksempel på at politikerne tar på alvor det vi vet om elevers ulike stasjoner. Mange er forhåpentligvis «første etter, og har talent for, å tilegne seg kunnskap.» Men det er ikke gitt at alle ungdomsskoleelever opplever glede, utfordring og mestring ved å bli tvunget til å måtte prøve å lære et fremmedspråk nr. to. Og jeg som trodde at ditt parti, Høyre, så valgfrihet som en viktig rettighet! Du inviteres herved inn i skolestua slik at vi kan diskutere videre tilpasset opplæring og respekt for ulikhet. Alle skal strekke seg optimalt, men alle løper ikke 60-meter'n under 8,5. La oss enes i at skolen skal motivere og legge til rette for at hver enkelt får lyst til å prøve seg på det andre fremmedspråket, det være seg fransk eller spansk eller russisk eller tyrkisk eller vietnamesisk eller urdu. Hva sier du? Skal vi ta en prat? Språkkompetanse er nøkkelen til å fungere i ethvert samfunn. Ved å fastholde retten til morsmålsundervisning på barnetrinnet, og så følge opp dette ved å gjøre elevenes førstespråk, tyrkisk, arabisk, spansk, etc., til valgfritt annet fremmedspråk på ungdomstrinnet, vil vi investere i en fremtidig samfunnskapital som lille Norge sårt trenger i internasjonale og handelsmessige sammenhenger. Samtidig må undervisningen i norsk for minoritets-elevne intensiveres. Det er ikke alltid så lett å forstå alle ord i det norske språket, og i hvert fall ikke om ordene som brukes uttales litt uklart.

Siste skoledag før ferien står vi i en julepyntet gymnastikksal. Vi har sunget oss rundt juletreet. Nå er alle stille. Vi skal avslutte, slik vi alltid gjør, med å synge «Deilig er jorden».

Mektige ord og toner fyller rommet. Det er høytid på Fjell skole når vi, hånd i hånd, synger denne vakre sangen. Rektor ønsker så alle en riktig god ferie. Da er det at lille Ayshe, 7 år, griper fatt i hånda til læreren, ser opp på henne med store øyne og utbryter: «Hvorfor er det bare du som er deilig - Jorunn?»

på en søndag
UNNI HELLAND